

UEU - Udako Ikastaroak

(Donostia-San Sebastián, 2022(e)ko uztailaren 1a)

Teknikaren natura

José Ignacio Galparsoro
(Filosofía Saila, UPV/EHU)
joseignacio.galparsoro@ehu.es

“Phusis kruptesthai philei ”

- Heráclito (123. Zatia)

- “1. Gauza bakoitzaren konstituzioak ezkutatzeko joera du (= zaila da ezagutzea).
2. Gauza bakoitzaren konstituzioak ezkutatu egin nahi du (= ez du errebelatua izan nahi).
3. Jatorria ezkutuan egon ohi da (= gauzen jatorria ezagutzea zaila da).
4. Agertzeazten denak desagerrarazteko jotzen du (= jaioarazten duenak hiltzeko joera du).
5. Formak (itxurak) desagertzeko joera du (= jaio denak hil egin nahi du).”

- (*Hadot 2004, 27*)

“La Nature aime à se cacher”

- Pierre Hadot-en itzulpena

“La verdadera naturaleza (*physis*) gusta de ocultarse”

- *Alberto Bernabé-ren itzulpena*

““Egiazko naturari (*physis*) gustatzen zaio ezkutatzea””

- *Alberto Bernabé-ren itzulpena*

“*Physis*-a *phyesthai*-tik dator, “jaiotzea”, “haztea” (*natura* jaiotzatik [*nasci*] datorren bezala). *Physis*-a galdera bati buruzkoa da. “Nondik datoz gauzak? Nola jaio eta hazten dira? Zer zentzutan dator izakia izatean?”. Hortik aurrera, *physis*-aren nozioa bi norabidetan garatuko da, bata berez filosofikoa, bestea morala. *Physis*-ak, lehen ikuspuntuaren arabera, gauza baten natura sakona izendatuko du, gauza hori horrelakoa den aldetik osatzen duena eta, aldi berean, bere aldakuntzen bidez elkartuta mantentzen duena, beste era batera esanda bere esentzia edo substantzia. Beste ikuspuntu batetik, *physis*-a izaki bakoitzarentzat bere bilakaeraren muga izango da, eta muga hori ezin da gainditu edo urratu aintzat hartutakoaren osotasunari eta nortasunari kalte larririk egin gabe: *physis*-etik kanpo, ordena biologikoan munstrotasuna besterik ez dago, neurrigabekeria eta, gutxienez, artifizioa giza ordenan”

– *Pierre Aubenque*

“ *Physis* hitzak azkenean izaki ideal
pertsonifikatuaren moduko baten esanahia
hartu duela”

– *Pierre Hadot*

Jarrera prometeikoa:

“Maltzurkeriaz eta bortizkeriaz aurkitu nahi ditu naturaren sekretuak”

- Pierre Hadot

Jarrera orfikoa:

“Ez da bortxaz, melodia, erritmo eta harmoniaz baizik, Orfeo naturaren sekretuetan sartzen den bezala. Jarrera prometeikoa ausardiak, mugarik gabeko jakin-minak, botere-nahiak eta erabilgarritasunaren bilaketak inspiratzen duten bitartean, jarrera orfikoa, aldiz, misterioarekiko errespetuak eta interesik ezak inspiratzen dute ”

- *Pierre Hadot*

Jarrera prometeikoa:

“Prozedura teknikoak erabiltzean datza,
naturari bere “sekretuak” kentzeko, hura
menderatu eta esplotatzeko”

- Pierre Hadot

“De lo que ocurre de acuerdo con la naturaleza, produce admiración todo aquello cuya causa se desconoce y de lo que ocurre contra naturaleza, todo aquello que sucede mediante una técnica (*techné*) para conveniencia de los hombres, pues en muchos asuntos la naturaleza actúa contra nuestro provecho. La naturaleza actúa siempre del mismo modo y sencillamente, pero lo provechoso se transforma de muchas maneras. Entonces, cuando es preciso llevar a cabo algo contra naturaleza, por su dificultad nos deja sin medios y requiere una técnica (*techné*). Por eso precisamente llamamos “mecanismo” (*méchané*) a la parte de la técnica (*techné*) que nos ayuda en esa falta de medios. Es exactamente como dijo el poeta

Antifonte:

Mediante la técnica (techné) dominamos aquello en lo que somos vencidos por la naturaleza (Aristóteles, 847a - 847b 15).”

- Aristóteles. *Sobre las líneas indivisibles. Mecánica*. Traducción de Paloma Ortiz García, Madrid, Gredos, 2000 (Biblioteca clásica Gredos, 277). (847a - 847b 15))

““Mekanika” nozioa “natura” eta “arteak”
(*techné*)-aren arteko oposizioaren ikuspegian
kokatzen da, hemen “arteak” naturari aurka
egiten dion giza teknika baten zentzuan
ulertuz.”

- *Pierre Hadot*

Teknikaren ikuskera heideggeriarra

Gestell: “natura probokatzean datza, bertan dagoen guztia gordailu, stock, erreserba-funts egoeran ager dadin, besterik gabe esplotaziorako antolatuta. [Honir bat dator omen da jarrera prometiekoarekin]. Teknika modernoaren ondorioz, errealitate osoa gure komenentziara erabiltzeko baliabide-multzo gisa ikusten dugu, edozein baldintza intrintseko kenduta kontsumo-ondasun gisa: “natura — dio Heideggerrek — gasolina-estazio erraldoi bakar bihurtzen da” (Heidegger 1989, 23)”.

- *Antonio Diéguez*

Teknika garaikidearen ustezko izaera prometeikoa

Heideggerrek “Behin eta berriz azpimarratzen du bere testuan teknika garaikidearen izaera prometeikoa deritzodana. Hau naturaren argitze bat lortzeko bitarteko bortitza da berarentzat. Heideggerren ustez, gizakia greziar *poiesira* itzuli behar da, eta hori ere argitze-modu bat da, argiera-etortzekoa. Horrela, gaur egungo gizakiarentzat artea izakiarekin eta bere buruarekin duen benetako harremana aurkitzeko bidea izan liteke”

– *Pierre Hadot*

“Berrogeita hamar urte geroago [Heideggerrek bere hitzaldia eman zuenetik], onartu behar dugu, egoera hori menderatu beharrean, gizateria arrisku are larriagoekin dagoela. Teknikak gizakia gero eta mekanizatuago bihurtzea dakarten bizimodu eta pentsamolde bat sortzen du, baina bestela ezinezkoa da zibilizazio mota honen engranaje gupidagabea geldiaraztea. Gizadiak arima eta gorputza galtzeko arriskua du”

- Pierre Hadot

“[Uste zen] giza arteak egiten dituela edo luzatzen dituela naturaren asmoak. Arte-gizakia [hau da, teknika baten praktikatzailea] berez sortzailea den natura baten eragilea baino ez da”

- Pierre Aubenque

Estrofa 1ª

“Muchas cosas asombrosas existen y, con todo, nada más asombroso que el hombre. Él se dirige al otro lado del blanco mar con la ayuda del tempestuoso viento Sur, bajo las rugientes olas avanzando, y a la más poderosa de las diosas, a la imperecedera e infatigable Tierra, trabaja sin descanso, haciendo girar los arados año tras año, al ararla con mulos”.

1.Ahapaldia

“Gauza harrigarri asko existitzen dira eta, hala ere, ezer ez da gizakia baino harrigarriagorik. Bera itsaso zuriaren beste aldera doa Hego haize ekaitzaren laguntzaz, olatu zaratatsuen azpian, eta jainkosa ahaltzuenera, Lur hilezkor eta nekaezinerara, atsedetik gabe lan egiten du, goldeak urtez urte biraraziz, mandoekin goldatuz”.

- *Sófocles, Antígona (332-376)*

Antistrofa 1ª

“El hombre que es hábil da caza, envolviéndolos con los lazos de sus redes, a la especie de los aturdidos pájaros, y a los rebaños de agrestes fieras, y a la familia de los seres marinos. Por sus mañas se apodera del animal del campo que va a través de los montes, y unce al yugo que rodea la cerviz al caballo de espesas crines, así como al incansable toro montaraz.”

1. Antistrofa

“Gizakia trebea ehizan aritzen da, bere sareen lokarriez inguratuz, txori zorabiatuen espeziera, basapiztien artaldeetara eta itsas izakien familiara. Bere goizetan, mendietan barrena doan basoko animaliaz jabetzen da, eta ingurabidea inguratzen duen uztarriari zurda lodiko zaldia eta mendiko zezen nekaezina lotzen dizkio”

- *Sófocles, Antígona (332-376)*

Estrofa 2ª.

“Se enseñó a si mismo el lenguaje y el alado pensamiento, así como las civilizadas maneras de comportarse, y también, fecundo en recursos, aprendió a esquivar de las lluvias inclementes. Nada de lo por venir le encuentra falta de recursos. Sólo del Hades no tendrá escapatoria. De enfermedades que no tenían remedio ya ha discurrido posibles evasiones.”

2. ahapaldia.

“Bere buruari hizkuntza eta pentsamendu hegoduna irakatsi zizkion, baita portaera zibilizatuak ere, eta, baliabideetan emankor, euri makurretatik saihesten ikasi zuen. Etortzetik ezerk ez du baliabiderik gabe aurkitzen. Hadesetik bakarrik ezingo du ises egin. Erremediorik ez zuten gaixotasunetatik ihes egin dute”

- *Sófocles, Antígona (332-376)*

Antistrofa 2ª

“Poseyendo una habilidad superior a lo que se puede uno imaginar, la destreza para ingeniar recursos, la encamina unas veces al mal, otras veces al bien. Será un alto cargo en la ciudad, respetando las leyes de la tierra y la justicia de los dioses que obliga por juramento.

Desterrado sea aquel que, debido a su osadía, se da a lo que no está bien. ¡Que no llegue a sentarse junto a mi hogar ni participe de mis pensamientos el que haga esto!”

2. Antistrofa

“Pentsa daitekeena baino trebetasun handiagoa izanik, baliabideak asmatzeko trebetasunak gaizkira bideratzen du batzuetan, ongira beste batzuetan. Goi kargua izango da hirian, lurreko legeak eta jainkoen justizia errespetatuz, zin eginez behartzen duena.

Erbesteratua izan dadila bere ausardiagatik ongi ez dagoenari ematen zaiona. Ez dadila nire etxe ondoan eseri eta ez dadila nire pentsamenduen partaide izan hau egiten duena!”

- Sófocles, Antígona (332-376)

Teknikaren kontzepzioa

Ortegarengan

“Un hombre sin técnica, es decir, sin reacción
contra el medio, no es un hombre”

“Teknikarik gabeko gizaki bat, hau da,
ingurunearen aurkako erreakziorik gabeko
gizaki bat, ez da gizaki bat”

- José Ortega y Gasset

Teknika:

“La reforma que el hombre impone a la naturaleza en vista de la satisfacción de sus necesidades”.

“Gizakiak naturari ezartzen dion erreforma, bere beharrak asebetetzeko”

- José Ortega y Gasset

“El hombre es un animal para el cual sólo lo superfluo es necesario [...]. La técnica es la producción de lo superfluo: hoy y en la época paleolítica”

“Gizakia animalia bat da, eta animalia horrentzat alferrikakoa dena baino ez da beharrezkoa [...]. Teknika alferrikakoaren ekoizpena da: gaur egun eta Paleolito garaian”

- José Ortega y Gasset

“Teknika” eta “teknika modernoaren teknizismoa”ren arteko bereizketa

**Teknika eta teknologiaren arteko
bereizketa Dominique Lecourtengan**

Positibismoaren garaipena:

“teknologiaren eta teknikaren gehiegizko
identifikazioa”

- Dominique Lecourt

“Teknikaren esentzia”:

“Gizakiak, bere burua bere animalikotasunetik aldenduz, ez du bere burua baieztatzen ez beharrezko-edo arrazoi-izate gisa, baizik eta desio-izate gisa, zeinak bere ingurunearekin duen eztabaidan “ingurune” (inguru guztien erdigune) bihurtu behar baitu, eta maltzurkeria eta kalkulu erabili behar dituela bere jatorrizko ezintasuna konjuratzeko, bere irudimenak beti bere asmoen izaera infinituari erantzuteko .”

- Dominique Lecourt

Teknologia:

“Zientziak berreskuratu eta zuzendutako
tekniken zatia”

- Dominique Lecourt

“¿Cómo? La vida humana ¿sería entonces en su dimensión específica... una obra de imaginación? ¿Sería el hombre una especie de novelista de sí mismo que forja la figura fantástica de un personaje con su tipo irreal de ocupaciones y que para conseguir realizarlo hace todo lo que hace, es decir, es técnico?”

“Nola? Beraz, giza bizitza, bere dimentsio espezifikioan, irudimenezko obra izango litzateke? Gizakia bere buruaren nobelagile moduko bat izango al litzateke, pertsonaia baten fantasiatzko irudia bere zeregin-mota irrealarekin eratzen duena eta hori lortzeko egiten duen guztia egiten duena, hau da, teknikoa al da?”

- José Ortega y Gasset

Ondorioak:

Teknikaren natura

Ondorioak

- Ez dago arrazoirik Hadotek teknikaren jarrera prometeikoaren eta artearen jarrera orfikoaren artean ezarritako bereizketa erradikalari eusten jarraitzeko.
- Sorkuntza-ekintza teknikaren eremukoa da.
- Teknika giza naturaren parte bat da.
- Teknologia teknikaren zati bat da.

Ondorioak

- Giza teknikak (eta ez teknologiak bakarrik) ez du inguruko natura aldatu gabe uzten.
- Teknikak ez du *per se* helburutzat natura esplotatzea.
- Teknika naturak gizakiaren eskuetan jarri duen tresna da, gizakiak bere baitan bizi ahal izan dezan.
- Naturak bere buruaren aurkako defendatzeko tresna (hau da, teknika) ematen dio gizakiari. (“haustura efektua”, ikus. Patrick Tort).

Ondorioak

- Naturak “naturalizat” hartutako baliabideak ematen dizkio izaki behartsu horri, gizakiari alegia. Naturak teknika ematen dio gizakiari, naturak berak eragiten dizkion arriskuetatik babesteko.
- Naturari gustatzen zaio ezkutatzea: Hain da horrela, ezen ezabatu egiten baititu bere presentziaren aztarnak teknika den elementu natural horretan.

Ondorioak

- Gizakiaren gaitasun teknikoa desagertzeak gizakia beraren desagerpena ekarriko luke ziurrenik.
- Hondamendia, beraz, ez da soilik gizakiak teknika naturari arduragabe aplikatzetik etorriko, baita bere gaitasun teknikoa suntsitzetik ere, bere natura bera arrisku larrian jarriz.

Eskerrik asko!